

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1339711/11

בבית הדין הרבני האזורי פתח תקווה

לפני כבוד הדיינים:

הרב יגאל לרר – אב"ד, הרב אריאל ינאי, הרב בן ציון הכהן רבין

התובע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד יאיר שיבר ועו"ד דורון שיבר)

נגד

הנתבעת: פלונית

הנדון: חיוב גט על אשה שהגישה תלונות שווא כנגד בעלה

פסק דין

לפנינו תביעת גירושין שהגיש הבעל.

בדיון האחרון הצהירה האישה שגם היא מעוניינת להתגרש, אך היא מעוניינת להתגרש בדרך של כבוד, דהיינו שתוסדר קודם פסיקת מזונות הקטינים מתוך הסכמה, ושהאב יכיר באחריותו לזון אותם. הצדדים נישאו לפני יותר מחמש שנים, ולהם שני ילדים משותפים (בת 5, ובן 3).

בפתח הדברים חשוב להבהיר שלא מדובר כאן בתיק גירושין רגיל, אלא בתיק עיקש ופתלתול (עפ"י דברים ל"ב, ה'), הטומן בחובו שתי מגרעות קשות:

האחת, האשמות קשות בדבר פגיעות מיניות מצד הבעל – כאשר לאחר בדיקת הגורמים הרשמיים (משטרה; לשכת רווחה; וועדת תסקירים, ומכון שמיר למסוגלות הורית) נקבע כי מדובר בטענות שלא הוכחו והומלץ על משמורת משותפת.

המגרעת השנייה, היא התנהלות משפטית פתלתלה וחסרת תום לב מצד האישה. בתחילת הדרך הגישה האישה תביעת גירושין אליה היא כרכה את נושאי הקטינים והרכוש, לאחר מספר שבועות היא הגישה בקשה למחיקת כל התביעות. נציין שכבר בבקשות שקדמו לבקשת המחיקה היא הביעה חוסר אמון בגורמי הרווחה (הדבר הוזכר גם בתסקירי הרווחה) ובכל גורם רשמי אחר, לרבות משטרת ישראל שבדקה את תלונותיה.

סקירת ההליכים המשפטיים בתיק

בראשית הדברים נסקור את עיקרי ההליכים שנערכו לפנינו.

ביום 27/7/21 הגישה האישה תביעת גירושין כרוכה שבה היא הטיחה טענות חמורות ביותר נגד הבעל. לדבריה, הבעל פגע פגיעות מיניות בבת, עוד נכתב כי גם אבי הבעל-הסבא, פגע פגיעות מסוג זה גם בבן.

בכתב התביעה היא כותבת שחיי הנישואין הגיעו לקיצם - "האיש הקניט והשפיל את האישה, פגע בה בנפשה... פגע פגיעות מיניות בקטינה-... (סעיפים 4-5); "היא סבלה ממסכת התעמרות והתעללות מצד אבי הבעל ובני משפחתו כשהוא מדריך את בנו (=הבעל) להוביל את האישה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לקצה קצהו של היכולת שלה ולהביאה להתפרצויות זעם... היא התמודדה עם יחס מנכר מצד הבעל ומילים משפילות כלפיה.. ריסק את נפשה... הבעל נעדר עד שעות הלילה המאוחרות כי הוא היה הולך לעבוד עם אביו... חוסר התעלמות ממושכת וחוסר היחס שלו כלפיה היו גורם משמעותי לקונפליקטים קשים בין הצדדים" (סעיף 18). בסיכום התביעה היא כותבת כי חיי הנישואין הגיעו לקיצם ויש לחייב את הבעל לתת גט, ולחייבו במלוא הכתובה.

לתביעת הגירושין שלה היא כרכה את נושאי המשמורת ומזונות הקטינים.

כתב התביעה היא קובלת על לשכת הרווחה המתעלמת מטענותיה על מסוכנותם המינית של הבעל ובני משפחתו כלפי הילדים. היא סירבה לקבל את עמדת העו"ס שהבהירה לה שבדיקת נושא זה איננו בסמכותה, בפרט שהתיק במשטרה נסגר ללא כל תוצאות לאחר שהילדים נחקרו על ידי חוקרת ילדים.

בדו"ח לשכת הרווחה מיום 23/1/21 נמסר כי בתיק זה התכנסה וועדת תסקירים והחליטה על קיום הסדרי שהות של הקטינים עם האב ללא פיקוח. הצדדים גם קיבלו את המלצת וועדת התסקירים שהפנתה אותם לערוך אבחון מסוגלות הורית ובדיקת הערכת מסוכנות מינית לשני ההורים.

בית הדין נתן תוקף להמלצות אלה.

הבעל קבל על הפרות הסדרי שהות מצד האישה העושה דין לעצמה ומונעת ממנו את הסדרי שהיה עם הילדים. בתסקיר מיום 22/3 דיווחה לשכת הרווחה על ששה מפגשים תקינים וטובים שהיו לאב עם הבת, בנוכחות עו"ס.

לא חלף שבוע ימים מאימוץ מסקנות וועדת התסקירים, וביום 6/2/22 האישה הגישה בקשה למחיקת כל התביעות שהיא הגישה בבית הדין. בנימוקי הבקשה היא כתבה "בא כוחי (עו"ד א' א') הגיש את התביעות שלא מדעתי, וישנם דברים שהצניעות יפה להם ולא ראויים שייפתחו בבית דין זה". טענה מופרכת זו של הגשת כתבי תביעה שלא מיוזמתה למרות יפוי הכוח שעורך דינה המציא מטעמה, היא כמובן טענה מופרכת.

הבעל התנגד לביטול הדיון.

נקבע מועד דיון ליום ב' באדר (3/2/22) אך האישה נעדרה ממנו.

בדיון שלאחריו (ביום ב' באדר (8/3/22)) סירבה האישה להשיב לשאלות בית הדין אם היא מוכנה להתגרש, ונצטט מהפרוטוקול:

"ביה"ד: את רוצה להתגרש?

האישה: לא אמרתי שאני לא רוצה להתגרש, אמרתי שלא תבעתי את זה.

ביה"ד: את רוצה שלו"ב עם בעלך, לחיות איתו חיי שלום?

האישה: אני עדיין לא התעסקתי בעניין הגירושין, התעסקתי בעניין הילדים, כשיתבעו אותי, אני אענה.

ביה"ד: השאלה אם את רוצה את בעלך שיחזור הביתה, או שאת רוצה להתגרש ממנו?

האישה: אני לא מתעסקת בזה, כשתהיה תביעת גירושין, אני אתעסק בזה, זה לא מה שמעסיק אותי כרגע, רק נושא הילדים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מדובר אפוא בהתחמקות והמשך ישיר להבעת חוסר האמון שלה בכל המערכות, והגורמים הרשמיים שלא קיבלו את עמדתה בעניין הקטינים, לרבות בית הדין.

בעקבות הדיון, בית הדין דרש מהבעל להבהיר את עמדתו על המשך ההליכים, וזה השיב כי הוא מעוניין לפתוח תיק גירושין, אך בשאר הנושאים - הקטינים והרכוש - הוא מעוניין להתדיין בהם בבית המשפט. בהתאם לכך, נסגרו כל התיקים. לאחר סגירתם, פתח הבעל תיק גירושין והגיש תביעת גירושין משלו.

בכתב התביעה של הבעל שהוגש ביום 30/3/22 גולל הבעל את מנת הסבל הגדולה שנפלה בחלקו בעקבות האשמות השווא בפגיעות מיניות שמעולם לא היו; הבושות והביזיונות שהוא ובני משפחתו ספגו; הוא ציין לעמדת גורמי הרווחה לרבות וועדת התסקירים הנ"ל שבעצם טיהרו את שמו, ואת סגירת התלונות נגדו במשטרה.

לתביעת הגירושין הוא פירט מספר עילות כמו מורדת - במניעת יחסי אישות בשנתיים האחרונות של הנישואין; ובנוסף עילת עוברת על דת "המוציאה דיבה עליו ועל משפחתו בפני השכנים ובני משפחתה המורחבת בהשמעת טענותיה, המומצאות כפי דמיונה".

נציין כי סמוך להגשת תביעת הגירושין של הבעל, הומצא לבית הדין דו"ח מקיף ומעמיק שנערך על ידי המרכז הרפואי שמיר בראשות פרופ' לב-ויזל, ראש המכון. בעריכת הדו"ח השתתפו פסיכיאטרית ופסיכולוגית, ונערכו למשפחה מבחנים ומבדקים מקיפים ומעמיקים. בפתיחת הדברים נכתב כי "הדו"ח נערך לאור פנייתו של בית הדין הרבני והשאלה המרכזית שעמדה למבחן הייתה מסוגלותם ההורית של ההורים ומצבם הנפשי של הילדים - זאת לאור חשדות/האשמות של האם כלפי האב לגבי אפשרות פגיעה מינית של האב בבתם".

מדובר בדו"ח קשה ומטלטל. בדברי הסיכום של הדו"ח נכתבו הדברים הבאים:

"לא נמצא כל אישוש להאשמות האם לגבי פגיעה מינית במי מהילדים, ונהפוך הוא, הקשר הפיזי והרגשי בין האב לילדיו שנצפה במפגשים והתייחסותה של ד' (=הילדה בת ה-5) במופגן כלפי האם לאפשר לה לראות את אביה, כמו גם החומרים שעלו מתוך האבחון ההשלכתי של ד' הצביעו באופן ברור ומובהק כי האב משמש עבור הילדים משענת בטחון קיומי". (הדגשה הוספה, א"י).

על האישה נכתבו דברים קשים:

"מצבה הרגשי נפשי קשה, הכולל חוסר ארגון מחשבתי, עיוות חשיבה ותחושת נרדפות וקושי בין הבנת הקשר בין התנהגותה לתגובות הסביבה, עד כדי מחשבות שווא וליקוי כבוחן המציאות. קרוב לוודאי שמצב זה הוא על רקע של התעללות ממושכת רגשית ופיזית בילדות, שכללה הזנחה רגשית. עולה גם שאלה לגבי אפשרות שהיא חוותה פגיעה מינית בילדות, זאת על אף שהיא שללה אפשרות זו. התנהלותה הבלתי יציבה של האם, מעלה דאגה לשלומם של הילדים, ונראה כי יש צורך במעורבות הרווחה להבטחת שלומם".

ההמלצות המעשיות שהומלצו על ידי המומחים היו החלת משמורת משותפת, כשהאב יקבל את הילדים בביתו ללא כל פיקוח. הומלץ לאם לקבל טיפול נפשי ממוקד טראומה, מעקב פסיכיאטרי ותרופתי, ובחינת החשד להתמכרות (לריטלין/אטנט). גם הומלץ להורים לקבל הדרכה הורית, במטרה לאפשר לילדים להתמודד טוב יותר עם התפרקות הבית.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מקריאת דברים קשים אלה עולות מחשבות נוגות אודות הסבל והבושות שהאב ובני משפחתו נאלצו להתמודד עימן בתקופה האחרונה. ההתמודדות כאן קשה שבעתיים מאחר שמדובר במשפחה חרדית (הבעל אברך כולל). חשיפת פרשייה כעורה זו בקרב המשפחות המורחבות של הצדדים, ובקרב הקהילה החרדית, יוצר קושי עצום של התמודדות.

כפי שנכתב ברו"ח - "לא נמצא כל אישוש להאשמות אלה"; וברמזים עבים נכתב כי כפי הנראה האשמות אלה באו על רקע מצוקתה הנפשית הקשה של האישה שפעלה מתוך "מחשבות שווא, וליקוי בכוון המציאות", כאשר "ייתכן והגורם לכך הוא הזנחה נפשית ו/או פגיעה מינית אותה חוותה האישה בילדותה".

עילות גירושין

בסכסוך קשה זה, כאשר שני הצדדים חפצים בגירושין לכן יש לראותם כבני זוג המורדים זה על זה (רבינו ירוחם ח"ח נכ"ד) ויש לחייבם להתגרש, ולא לתר. שנתיים ימים שאין ביניהם יחסי אישות, ורמת השנאה והמשטמה ביניהם גבהה לשחקים. בנסיבות אלה חובה על הצדדים להתגרש.

בנוסף לכך, והוא העיקר, יש לדון על עיקרו של הסכסוך. השאלה המרכזית העומדת כעת לדיון היא אם יש להכיר באשמות שווא כנגד הבעל (טענה בדבר פגיעה מינית בילדים) כעילת גירושין המחייבת בגט, או לא. ובכלל, יש לברר מתי יש להכיר בהטחת האשמות ועלבונות עילת גירושין, ומתי לא.

עוברת על דת באישה המאיימת על הבעל להורגו

כתב הרמ"א (אבן העזר סי' קט"ו, ד):

"אישה שגזמה לבעלה שרצונה להשכיר עליו כותים כדי להורגו אם יעשה לה דבר, מקרי עוברת על דת" (הגהות מיימוני פרק כ"ד).

דברי הרמ"א שכתב "שגזמה לבעלה להורגו" סתומים ולא מבוארים.

יש מקום להסתפק אם הכוונה לאיומים ולדיבורים בלבד, או שהכוונה לאיומים שגם באו לכלל מעשים – דהיינו שאותו גוי אלים אכן בא ואיים על הבעל בסופו של דבר.

לשם כך נעיין במקור ההלכה.

מקור הדברים נמצא בהגהות מיימוני (פרק כ"ד מהלכות אישות אות ג'), והיא תשובת מהר"ם ב"ר

ברוך (דפוס לבוב, תשובה רמ"ה), כתב:

"ועוד אחרי שהביאה ריק אחד רוצח על בעלה לגוזמו אם יעשה לה דבר וגזם לו להורגו לא גרע ממקללת יולדיו בפניו לאבא שאול... (כתובות ע"ב) והילכתא כוותיה, כל שכן הכא דמגזמת לו להורגו. ועוד דחשיבא כמדברת עם כל אדם כדאמרינן בפרק המדיר (שם) בהיא ערביא דהוה יתבא ושדי פכלא וטוה ורד כנגד פניה, כיוון דחזיתן, פסיקתיה לפילכה שדיתיה, אמרת לה עולם הב לי פלך - אמר בה מר עוקבא מילא וכו' עד רבנן אמרי מדברת עם כל אדם אמר בה. וכל שכן זאת שבאת עם אותו ריק ודברה עמו כל שכן שבשביל אהבתה גזם לבעל להורגו. מיהו כיוון שלא התרה בה בעדים אינה יוצאת בלא כתובה".

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מבואר בתשובת המהר"ם שמדובר שהאישה "הביאה ריק אחד רוצח על בעלה לגוזמו אם יעשה לה דבר". כלומר, לא מדובר בדברי איום בעלמא של האישה נגד בעלה, אלא בדברי איום שבאו לכלל מעשה ואותו גוי בא ואיים על הבעל, לבקשת האישה.

לכאורה מבואר שאם האישה הייתה רק מאיימת על הבעל ברצח - לא היה לה דין של עוברת על דת. רק בגלל שהדבר בא לידי מעשה - כשאותו גוי רוצח בא ואיים ברצח על בעלה, יש לאותה אישה דין של עוברת על דת.

אולם הדבר צריך עיון: הלוא המהר"ם הוציא את דינו מדין מקללת את בעלה שהוא דין העוברת על דת מדין התלמוד, ואם כן לכאורה גם באיום בלבד כשהיא איימה עליו שהיא תיעזר באותו גוי רוצח היא תיחשב כעוברת על דת - והדבר לא יגרע מדין אישה המקללת את בעלה שלא בא לכלל מעשה!

לכאורה כך גם מורים דברי הרמ"א שהביא את דינו של המהר"ם בסתם ובקיצור. הרמ"א לא הזכיר את מה שנכתב בתשובת המהר"ם שמדובר שאותו גוי רוצח כבר בא ואיים על הבעל - ולכאורה היה נראה שהרמ"א הבין שאין צורך במעשה של איום מצדו של אותו גוי על הבעל. כלומר הרמ"א הבין שלמרות שאותו מקרה עליו נשאל המהר"ם היה כשאותו גוי בא ואיים על הבעל - מכל מקום גם בלאו הכי באיום ברצח בלבד יש להכיר באישה כעוברת על דת.

בהקשר זה יש להעיר מדברי הגמרא במסכת שבועות:

"דאמר רב נחמן האי מאן דנקט נרגא ואמר איזיל ואקטליה לדיקלא דפלניא, ואשתכח דקטיל ושדי, לא אמרינן דהוא קטליה משום דעביד איניש דגזים ולא עביד".

כלומר, אדם שאיים לכרות את עץ הדקל של חברו, אזי אנו תולים שכוונתו היתה רק לאיים ולא לכרות בפועל, ולכן אין לחייב אותו בתשלומי אותו דקל אם הדקל נמצא לאחר מכן כרות. (ועיין תוספות ב"ב ל"ג).

הרי מבואר שלעניין דיני נזיקין אין לראות באיום כרגליים לדבר או כהוכחה לחייב אותו בנזק ולתלות בו את ביצוע הנזק - זאת משום שרגילות שאדם מגזים באיומו. אם כן יש להעיר שאולי גם בעוברת על דת אין לראות בדיבורי האיומים שלה כריעותא ולהחשיב אותה כעוברת על דת.

אולם יש לחלק בין הדברים: בדיני נזיקין נדרשת הוכחה לביצוע הנזק, ולכן איומים והצהרות מוקדמות אינם בגדר אומדנה מוכחת שאכן אותו אדם הוא זה שביצע את מעשה הנזק שקרה לאחר מכן. שונה הדברים בדין מקללת את בעלה או מאיימת עליו ברצח - שם האיום והקללה בעצמם הם בעצמם דינא דעוברת על דת.

דברי איום וגזום - דיבורים או מעשים?

לאחר החיפוש בספרי רבותינו האחרונים מצאנו כי הדברים כבר מבוארים ומפורשים בדבריהם. ה'נודע ביהודה' (אבן העזר תניינא תשובה פ"ט) נשאל בעניין "איש אחד שאשתו הוציאה עליו קול שהוא מזנה עם זכרים במשכב זכור, ומחמת זה טוען שהפסידה כתובה". הרב השואל סבר לדמות מקרה זה לדברי הגהת המימוני והרמ"א הנ"ל שהיא נקראת עוברת על דת, אולם ה'נודע ביהודה' דחה בתוקף את דבריו, וזה לשונו:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"אין הנידון דומה, כי שם הביאה רוצח לגזם להורגו, וכן הרמ"א כתב שרוצה לשכור כותים להורגו, אבל זו אף אם אמרה על בעלה שעובר עבירה - זו לא אמרה שרוצה להביאו במשפט הערכאות על זה לגרום להורגו. הגע בעצמך, בדיניהם (=חוק המדינה הנוצרי) אם האיש יש לו אישה והוא מזנה עם אחרת אפילו פנויה חייב מיתה, ואם כן אישה שתוך המריבה אמרה לבעלה שהוא רועה זונות נימא שאבדה כתובה? - לא שבקת חיי לנשים! ועוד, אפילו לפי דמיונו - למה לא ראה את סוף דברי הגהות מימוני שם שצריכה התראה תחילה ואם הבעל אומר שהתרה בה והיא מכחשת חייב ליתן כתובה".

דברים ברורים ונוקבים כותב כאן ה'נודע ביהודה'. לדבריו רק איום מוחשי שבא לכלל מעשה אותו יש לדון כדין עוברת על דת. לפיכך, רק כאשר האישה הביאה את אותו גוי רוצח כדי לאיים על בעלה, או שהיא הצהירה לפני הבעל כי בכוונתה לשכור גוי רוצח שיאיים עליו - היא הנקראת עוברת על דת. אולם אישה המאיימת איומים שונים תוך כדי מריבה עם בעלה - אין דינה כדין עוברת על דת.

כדברי ה'נודע ביהודה' כתב גם המהר"א די בוטון (בעל ה'לחם משנה' על הרמב"ם) בשו"ת 'לחם רב' (תשובה נ"ג). השאלה שם הייתה בעניין "ראובן שאשתו מתקוטטת עמו מדי יום ביומו ומקללת ומחרפת אותו בפניו כמה קללות נמרצות ובכלל החרופים והגדופים היא אומרת לו ששוכב עם בתו הנשואה, ועם כלתו".

בתשובה שם האריך המהר"א ד בביאור הסוגיה בדין עוברת על דת המקללת יולדיו בפניו, שלהפסיד אותה מכתובתה נדרשת התראה, ועוד כתב שנדרש תנאי נוסף כפי שכתב בתשובת הרמב"ן שהאישה מקללת אותו מיוזמתה ("בחינם" כלשון הרמב"ן) ולא כשהקללות והנאצות באות מתוך מריבה בגלל שהבעל מצער או מכה אותה. אלה דבריו:

"והשני נראה לי דבמשנה הוזכר סתם המקללת יולדיו בפניו, דמשמע דבכל גוונא מפסדת כתובה, מכל מקום אפשר דאם הוא מכה אותה ומצערה הרבה דאין להפסיד כתובתה בשביל כך, דאין אדם נתפס על צערו, ומשום דמצער לה יצאה ממחיצתה ואין להפסידה. ומוכח כן לכאורה מלשון הרמב"ן שהבאתי שאמר אם מקללתו חנים הדין עמו ... ומשמע דמקללת דיוצאת (=בלא כתובה) הוי מקללת חנים כדפתח ברישא, אבל אם אינו חנים אלא לסיבה אין להפסידה בשביל כך".

בעל הכנסת הגדולה בסי' קט"ו (הגה"ט אות י"א), והבאר היטב ס"ק ט"ו הביאו את דבריו להלכה.

מבואר מתשובת בעל ה'לחם רב' כדברי ה'נודע ביהודה', ולכן כאשר הקללות או האיומים ברצח או באלמות באו מתוך מריבה וסכסוך - אין לדון את האישה כעוברת על דת. בהתאם לכך כתב ה'נודע ביהודה' שאם אותם איומים באו לכלל מעשה, כגון שאותו גוי רוצח בא ואיים על הבעל (כתשובת המהר"ם), או לחילופין כאשר האישה הצהירה כי בדעתה לשכור גוי רוצח (כפי שכתב ה'נודע ביהודה') - במקרים אלה לכאורה אין כל הבדל אם הדבר בא מתוך מריבה, או לא. במקרים אלה אישה זו תידון כדין עוברת על דת למרות שהדבר בא מתוך מריבה.

כלומר רק בדין עוברת על דת שהיא מקללת את הבעל ואת אביו שלא עשתה מעשה, אמרינן שאם היא קיללה מתוך צער ומריבה - אין לדון אותה כעוברת על דת. אולם כשהיא כבר עשתה מעשה והביאה לבעל גוי רוצח שיאיים עליו - כאן לכאורה היא תידון כעוברת על דת גם כשהדבר נעשה מתוך מריבה כפי שעולה מדברי ה'נודע ביהודה'. כלומר יש חילוק בין דיבור לבין מעשה כאשר הדבר נובע מתוך קטטה ומריבה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ואכן מצאתי כן בפסקי דין רבניים (כרך א' עמ' 333 ואילך - מהרבנים הגאונים הגר"י עדס, הגר"ש אלישיב ומהגר"ב זולטי, זצ"ל) שם דובר באישה שתוך כדי קטטה ומריבה שפכה חומצה חריפה וגרמה לבעלה עיוורון בעין אחת. הגר"ש אלישיב זצ"ל הביא את דברי הרמ"א הנ"ל ואת דברי הבאר היטב (המהר"א די בוטון) שבמקללת מתוך קטטה אין לה דין של עוברת על דת, ולפי זה כתב שלכאורה גם בנדון שלו, שהאישה שפכה חומצה על הבעל, כיוון שעשתה כן מתוך קטטה אין לדון אותה כעוברת על דת, אולם לאחר מכן נכתבו דברי הסתייגות, וזה לשונו שם:

"אולם לכאורה נראה שאין להשוות דיבור למעשה, דרך באישה שגזמה לבעלה שרצונה להשכיר עליו כותים להורגו, יתכן לומר שלא מקרי עוברת על דת אם אמרה זאת מתוך כעס וקטטה, משום דעביד אינש דגזים מתוך כעס וקטטה, אבל אם גם עשתה מעשה ושכרה גוי כדי להרוג את בעלה, בזה יש לומר דאין לחלק בין אם עשתה מתוך כעס וקטטה או לא, דבכל האופנים מקרי עוברת על דת"¹.

והם הם הדברים, רק שבפד"ר הנ"ל לא הובאו דברי ה'נודע ביהודה' הנ"ל שכתב כן במפורש.

(למרות האמור בחילוק שבין מעשים לדיבורים, בהמשך דבריו הגר"ש אלישיב זצ"ל סייג את הדברים וכתב ש"מכל מקום נראה שאין לקבוע בזה כללים קבועים, אלא בכל מקרה יש לדון לפי מדת הכעס והצער שגרם לה הבעל, ובמידת התגובה שהגיבה על זה האישה, כלומר לחשב

¹ בפד"ר הנ"ל בעמ' 336 הובא בשם ספר "שכר שכיר" (הובא באוצר הפוסקים קט"ו ס"א) שהקשה על דברי הרמ"א והמהר"ם באישה שגזמה לבעלה לשכור עליו גוי להורגו - שלכאורה מתשובת הרשב"א סי' תקל"א מבואר להיפך - שם כתב הרשב"א בעניין "אישה שמתוך הקטטה פרצה ויצאה בשוק ואמרה בקול רם לבעלה שהוא מין ושראתה אותו מקלקל עם עבדו ופעם אחת עם בנו, ויצאה השוק וצעקה על זה בפני גוים וישראלים רבים, ומתוך כך פרעה ראשה ונתגלו זרועותיה, וגם שכרה גוי אחד לילך לפני השלטון כדי לשרוף בעלה מפני זה... והשיב הרשב"א שאין לחייב את האישה כעוברת על דת אלא ברגילה בכת על דת במגלה זרועותיה תמיד ולא ששתה כן באקראי... ועוד שבשעת הכעס היה, ובשעת הכעס הרי היא כשוטה ואין השם ומצוותיו כנגדה באותה שעה".

והקשה בספר הנ"ל שלכאורה מבואר שגם כשעשתה מעשה לשכור גוי שילך לשלטון לשרוף בעלה, מכל מקום בשעת הכעס הרי היא כשוטה.

לאחר בקשת המחילה, נראה שמעיון מדוקדק בתשובת הרשב"א במקורה נראה שהרשב"א לא הסכים להתייחס לעדויות האלה בעניין מה שהעידו עליה שהיא שכרה גוי שילך לשלטון לשרוף את בעלה - שהרי בפתח התשובה כתב שם הרשב"א "ואני עמדתי על דברי הרבנים ואת אשר נגזר עליה, ומדברי כולם ראיתי שדנו אותה במסורת (=היינו בדין מוסר), וכן דנו ואתה במקצת מורדת, ושכן דנו אותה כעוברת על דת מפני שגלתה ראשה וזרועותיה.... ואחר שעמדתי על הכול ראיתי שלא להכניס עצמי בקבלת העדויות, לפי שראיתי שהרבנים הכחישו אלו את אלו בדבר זה, שזה אומר כן היה וזה אומר כן היה, לא רציתי להכניס עצמי בדבר הזה והם ידונו ויוציאו הדין לאמיתו". - הרי מפורש ברשב"א שבגלל שהיו הכחשות בעדויות בעניין המסירה לכן הוא כתב שאין בכונתו להיזקק לנושא זה, ולכן הרשב"א התייחס רק לעובדה הברורה לכול, והוא במה שאותה אישה גילתה ראשה וזרועותיה - ועל זה כתב הרשב"א את דבריו, שרק ברגילה לעשות כן ולא באקראי, ושם עשתה זאת בדרך כעס שהרי היא כשוטה שאין ה' ומצוותיו באותה שעה. הרי מפורש ברשב"א שדברים אלה לא מתייחסים לפעולת המסירה וההלשנה של האישה שעליה הוא סירב להתייחס. אם כן אין כל שייכות בין תשובת הרשב"א לדברי הרמ"א ותשובת המהר"ם, ואדרבה, הלוא הרמ"א בסעיף ג' הביא גם את דברי הרשב"א להלכה שדין מגלה זרועותיה ברגילה בכך, וגם הביא להלכה את דברי המהר"ם בהמשך הסעיף, והוא ברור.

ועיי"ש בפד"ר מה שהעיר בזה הגר"ש והסיק שם כדברינו הנ"ל שרק בגילתה זרועותיה אם עשתה כן בדרך כעס אין הדבר מעיד על פריצות של עוברת על דת, מה שאין כן באישה שהלשינה להורגו "עצם המעשה עושה אותה לעוברת על דת, אם כן יש לומר דגם שעשתה זאת מתוך כעס וקטטה מקרי עוברת על דת".

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

את מידת התגובה בהתאם למידת הצער שגרם לה הבעל והכול צריך להיות מידתי. ולכן "במקרה כזה שהבעל מכה אותה ומצער אותה, האישה תשפוך על בעלה חמומה בכוונה תחילה לעזור אותו כדי להתנקם בו, בוודאי שדינה כעוברת על דת". עיי"ש עוד בדבריו).

נחזור לדברי ה'נודע ביהודה' שכתב כי אישה המעלילה על בעלה בעבירה פלילית שחייבים עליו עונש מיתה בערכאות "אף אם אמרה על בעלה שעובר עבירה זו - לא אמרה שרצונה להביאו במשפט הערכאות על זה לגרום להורגו".

כלומר, כל עוד אותה אישה לא הגישה תלונה במשפט הערכאות - למרות שהיא הוציאה עליו קול וביזתה אותו ברבים - אין לראותה כאישה העוברת על דת, היות והיא עושה זאת מתוך כעס ומריבה עם בעלה. גם כל עוד היא גם לא הצהירה בפניו כי בדעתה להביאו במשפט הערכאות, אין בדברים אלה ממש. רק הגשת תלונה רשמית במשפט הערכאות, או הצהרה ברורה כי רצונה להגיש תלונה בערכאות - הן אלה שיגרמו לאישה זו להיחשב עוברת על דת, וזאת משום שבכך היא עושה מעשה עבירה שיש בו כדי לפגוע בבעל עצמו. (ייתכן וכיום בחינת רצינות הצהרתה תבוא למשל לידי ביטוי אם היא תשכור עו"ד עבור הגשת תלונת השווא שלה לרשויות).

ה'נודע ביהודה' הכריח את הדבר מכוח סברה:

"הגע בעצמך, בדיניהם אם האיש יש לו אישה והוא מזנה עם אחרת אפילו פנויה חייב מיתה. ואם כן אישה שתווכח המריבה אמרה לבעלה שהוא רועה זונות נימא שאבדה כתובה? ! - לא שבקת חיי לנשים!"

כלומר, באותה תקופה שבה חי ה'נודע ביהודה', (פראג, אמצע המאה ה-18), על פי חוקי המשפט הנוצרי - אדם נשוי שנתפס בוגד באשתו ומזנה עם פנויה, נידון למוות (!). כותב ה'נודע ביהודה' שאין כל היגיון אם נאמר שאישה המגדפת את בעלה שהוא רועה זונות שבשל כך יהיה לה דין עוברת על דת - (בגלל שהחוק הנוצרי מחייב על כך גזר דין מוות) - כדין אישה המגזמת על בעלה לרוצחו, כדברי המהר"ם והרמ"א. לא ייתכן שכל קללה והטלת אשמה מסוג זה תחיל על האישה דין עוברת על דת, שאם כן הרי אתה כורת את חיייהן כל הנשים!

משום כך כתב ה'נודע ביהודה' בפשיטות שרק אם האישה הצהירה שבכוונתה "להביאו במשפט הערכאות" דהיינו להגיש נגדו תלונה (או אם כבר הגישה) - רק אז דינה יהיה כדין עוברת על דת.

נמצאנו למדים כי קללות וגידופים והאשמות שזו חמורים ככול שיהיו - גם כשמדובר באישה שנטען כלפיה שהיא הוציאה עליו קול שהוא מזנה עם גברים במשכב זכר - אין לדון אותה כאישה העוברת על דת - הואיל והדבר נעשה מתוך מריבה וסכסוך. כל עוד והדברים לא באו לכלל מעשה, דהיינו לכדי הגשת תלונה בערכאות אין לה דין של עוברת על דת.

פליאה על דברי רבותינו - ויישוב נכון לדבריהם

על דברי רבותינו הנ"ל יש לדון, ויש להתעמק בדבריהם. לכאורה דברים אלה נסתרים מהלכה מפורשת במסכת כתובות (דף ע"ב, עמ' א'), ונעתיק את לשון ההלכה מהרמב"ם בפרק י"ג מהלכות אישות הלכה י':

"הדירה שלא תשאל ושלא תשאל מכלי הבית שדרך כל השכנות לשאול אותן ולהשאלן, כגון נפה וכברה ריחיים ותנור וכיוצא בהם, יתיר נדרו או יוציא וייתן כתובה, מפני שמשאָה שם רע בשכונותיה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וכן היא שנדרה שלא תשאל ושלא תשאל נפה וכברה ורחיים ותנור וכל כיוצא בהם, ושלא תארוג בגדים נאים לבנה במקום שדרכן לארוג אותם לבנים - תצא בלא כתובה מפני שמשאָתו שם רע בשכונתו שהוא כילי, עכ"ל.

מקור ההלכה הוא מדברי הגמרא בכתובות דף ע"ב מימרא דרב כהנא וברייתא שם.

ובשיטה מקובצת שם כתב-

"שמשאָה (צ"ל: שמשאָתו) שם רע, שהרואה אותה אומרת אין בעלה מניחה להשאל ולא לשאול כלי משכניו כדי שלא ישאלו גם הם אותם שלו ונמצאת שגרמה לו שם רע שאומרין עינו צרה בכליו. רש"י ז"ל במהדורא קמא".

כלומר בעל המונע את אשתו מלהשאל כלים לשכניה, וכן להיפך - אישה המונעת עצמה מלהשאל כלים לשכנותיה, יש בכך עילת גירושין לחייב בגט משום הבושה והביזיון בקרב שכנותיה.

יתרה מכך, מבואר כאן שגם כשהאישה מקבלת על עצמה בנדר שלא להשאל כלים לשכנותיה – הואיל ובעיקפין התוצאה מזה היא השָאָת שמו הרע של הבעל בקרב שכניו שיחשדו שהדבר נבע ממנו – דהיינו שכביכול הוא ציווה כן לאשתו מחמת קמצנותו, לכן יש בכך עילת גירושין והאישה תצא ללא כתובה!

אשר על כן הפליאה כאן על רבותינו האחרונים היא לכאורה גדולה - כיצד ייתכן שהשָאָת שם רע של קמצנות תהווה עילת גירושין, בעוד הוצאת שם רע חמורה יותר כמו במקרים שהאישה מעלילה על בעלה שהוא פרוץ במשכב זכור או שהוא רועה זונות (כמי שפורט בתשובות האחרונים הנ"ל) – לא תהיה בכך עילת גירושין משום ד"לא שבקת חיי לכל הנשים" כלשונו של ה'נודע ביהודה'?! ולכאורה הוא פלא!

לאחר העיון הדברים פשוטים וברורים. קושיה זו בטעות יסודה.

קיימת הבחנה ברורה בין שני הדברים: יש להבחין בין השָאָת שם רע המתקבל כדבר מוחלט, אמיתי, ואובייקטיבי אצל השכנים והקהילה – והוא דין הגמרא הנ"ל שיש בכך עילת גירושין, לבין הוצאת שם רע רגיל שאיננו מתקבל כדבר אמיתי, אלא כדברי גדופים מכוערים הנולדים מכוחה של מריבה, כשהדברים נאמרים מתוך כעס ומתפרסמים ברבים – והוא דינם של רבותינו האחרונים הנ"ל, ונבהיר.

בעל המונע מאשתו מלהשאל כלים גורם לשכניו ולשכנותיו להחליט ולקבוע מבחינה אובייקטיבית שאשתו של בעל זה - השכנה שלהם - היא אישה קמצנית הבוחרת לנתק את עצמה מסביבתה. הוא פוגע קשות בתדמיתה של אשתו, ללא תקנה. השָאָת שמה הרע על האישה מתקבלת אצלם כדבר נכון ואמיתי, וכמציאות מוכחת. שכנתם מסרבת בתמידות להשאל ולהשכיר כלים, והיא חיה את חייה לעצמה. היא משוללת מכל נתינה וחסד, ובכך היא מנתקת את עצמה מיחסי שכנות ורעות תקינים עם שכנותיה.

כנ"ל באישה המונעת את עצמה מלהשאל כלים לשכנותיה. בהחלטה זו היא פוגעת קשות בתדמיתו של בעלה משום שמעתה שכניו ימדדו אותו כאדם פילי וקמצן, הבוחר להתנתק מחברת שכניו.

לעומת זאת הוצאת שם רע בדברי כיעור וזימה כשהדבר יוצא מתוך מריבה וסכסוך, למרות הבושות וההתבוזות – הדברים לעולם לא יתקבלו כדבר אמיתי ואובייקטיבי. למרבה הצער, כך הוא דרכו של סכסוך זוגי חריף: גידופים, נאצות וקללות, הם כלי המשחק של כל צד כלפי רעהו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כאשר השנאה והמשטמה בין הצדדים גדולה, כל צד עלול להטיח בצד השני דברי כיעור ונאצות קשים, ואף לפרסמם ברבים. 'במלחמה כמו במלחמה'... אומר הפתגם הידוע.

למרות הביזיונות והבושות שיש בהוצאת שם רע זה, ולמרות שכבר קבעו חז"ל שהמכנה שם רע לחברו והמלכין פני חברו ברבים - אין לו חלק לעולם הבא, (בבא מציעא דף נ"ח) - עדיין אין בכך עילת גירושין כדין המשיאתו שם רע בשכניו. הטעם מבואר: הוצאת שם רע זו לא מתקבלת אצל השכנים והקהילה כמציאות אמיתית, אלא כפירות באושים של סכסוך קשה, ותו לא.

הבחנה לשונית ברורה בין השאת שם רע, לבין הוצאת שם רע

אם נדקדק היטב בלשון הגמרא והרמב"ם נראה שזוהי גם המשמעות הלשונית הנכונה בהגדרת הדברים. לשון הגמרא, הרמב"ם והמחבר בשו"ע הוא "מפני שמשאיא שם רע בשכנותיה", וכן "משאיאתו שם רע בשכניו". השאת שם רע איננו הוצאת שם רע, ויש הבדל מהותי בין הדברים.

נאמר בספר בראשית (ג', י"ג) "הנחש השיאני ואכל" - ובתרגום אונקלוס ובפירוש רש"י ביארו "הטעני" כמו שנאמר "אל ישא לכם חזקיהו" (ישעיהו ל"ו). בפירוש המצודות לספר ישעיה פירש שהוא מלשון הסָרָה ופיתוי. במחברת מנחם בן סרוק בערך 'שא' פירש שהוא מלשון הסתה כדרך שנאמר "אל ישאך אלקיך" (מלכים ב' י"ט, י); "השיאוך יכלו לך" (עובדיה א, ו). בתרגום יונתן בן עוזיאל ביאר במובן של הטעיה, כפירושו של רש"י.

ביאור דברי הגמרא מפני שמשאיא שם רע בשכנותיה - לפי הפירוש שהשאָה היא הטעיה, הכוונה כאן שהבעל מטעה את דעת שכנותיה של אשתו שיחשיבו אותה כאישה קמצנית בכך שהיא איננה משאילה להן כלי בית. גם לפי הפירוש השני שהוא לשון הסתה ופיתוי, הכוונה דומה: הבעל מסית בצורה עקיפה את השכנות נגד אשתו וגורם להן להתייחס אליה בשלילה ובבוז. זאת כשהוא מונע ממנה מלהשאיל להן כלי בית.

לעומת זאת, הוצאת שם רע לעולם תבוא במובן של הוצאת דיבה, עלילה, דברי שקר וגידופים שאין לקבל אותם כמציאות נכונה אלא כהכפשה וזילות.

ראו דברים כ"ט, י"ט - "וענשו אותו מאה כסף כי הוציא שם רע על בתולת ישראל"; ובתלמוד כתובות מ"ו בסוגיית הוציא שם רע על הנישואין הראשונים; שו"ע אורח חיים (הלכות יוה"כ סימן תר"ו) "ואם הוציא עליו שם רע אינו צריך למחול לו" (משום שיש שמעו בחשד ולא שמעו בפיו ונשאר השם רע), ועוד.

אמור מעתה השאת שם רע תוגדר על פי קבלת הדברים אצל השכנים והקהילה - כמציאות מוכחת ונכונה. שונה הדבר בהוצאת שם רע שתוגדר על פי הוצאת הדברים ופרסומם, גם אם הם מתקבלים על לב שומעיהם בערבון מוגבל ובספקנות רבה.

ראוי לציין כי ב'מילון ספיר' בערך 'השאָה' נכתב כי בעברית החדשה (בהשפעת הפסיכולוגיה) השימוש במינוח השאָה מוגדר: "שליטה ברצון הזולת, העשויה לכוון את מחשבתו או את פעולותיו בכיוון מסוים" (ובלועזית - סוגסטיה).

דומה גם הגדרה עכשווית זו מתאימה מאוד לרוח הדברים שכתבנו. הנהגה קבועה לאסור על אישתו להשאיל כלים לשכנותיה - מְכוּוֹנָת וּמְכוּוֹנָת את דעתם השלילית כלפי אשתו הרואים בפעולותיה מציאות נכונה של התנתקות וניכור.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

סיכומם של דברים

נחזור לדברי רבותינו האחרונים - ה'נודע ביהודה' וה'לחם רב' - מהם עולה כי הכפשות ודברי גידופים המופצים ברבים איננה עילת גירושין. למרות הכיעור והבושה בהוצאת לעז בדברי כיעור מגונים, אין בהן כדי לחייב בגט מדין עוברת על דת באישה, או עובר על דת באיש. דברים אלה נעשים מתוך כעס ומריבה, וכך הם גם מתקבלים על שומעיהם. (בהקשר זה ראו שו"ע אבה"ע סי' קע"ח, י' - "מי שהוציא קול על אשתו שזינתה ואמר שנתברר לו הדבר ואחר כך אמר שאינו אמת אלא שמחמת הכעס שהכעיסתו הוציא קול זה, אם נותן אמתלא לדבריו מותרת ואם לא אסור לו" והוא מתשובת הרא"ש כלל ל"ב, ו').

לעומת זאת כאשר האישה מצהירה לבעל כי בכוונתה לשכור גוי רוצח שיאיים עליו (ובלשוננו היום: "גורמים עברייניים") כפי שכתבו המהר"ם והרמ"א, או שהיא הגישה תביעה לשלטונות בטענות שווא שונות על פגיעות מיניות או סטיות אחרות - כפי שהעלה ה'נודע ביהודה', כאן יש לדון את האישה כאישה העוברת על דת שחייבת לקבל גט, אך את כתובתה היא תפסיד רק אם התקיימה בה התראה, כנפסק בהלכה.

מן הכלל אל הפרט אל המקרה שלפנינו

את המקרה שלפנינו יש לדמות לדבריו של בעל ה'נודע ביהודה' הנ"ל. האישה הגישה את תלונות ואשמות שלה כנגד הבעל בדבר פגיעה מינית בקטינים לכל הרשויות המוסמכות (משטרה, רווחה) במטרה שהבעל יוכר פדופיל ותישלל ממנו הזכות לראות את ילדיו. תלונת שווא היא עילת גירושין של עוברת על דת, כמבואר ב'נודע ביהודה'. האשמות האישה התבררו נכון לעכשיו כהאשמות לא מוכחות וכניסיון לתפור לבעל תיקי פלילי. התלונות במשטרה נחקרו, והתיק נסגר. כך גם גורמי הרווחה, וועדת התסקירים, ומומחי מכון שמיר שערכו את דו"ח המסוגלות ההורית וקבעו בבירור שאין כל ממש בטענותיה של האישה, ואף העלו על נס את האב שמשמש לילדים משענת ביטחון, כלשונם.

נחזור על מסקנות הדו"ח:

"לא נמצא כל אישוש להאשמות האם לגבי פגיעה מינית במי מהילדים, ונהפוך הוא, הקשר הפיזי והרגשי בין האב לילדיו שנצפה במפגשים והתייחסותה של ד' (=הילדה בת ה-5) המופגן כלפי האם לאפשר לה לראות את אביה, כמו גם החומרים שעלו מתוך האבחון ההשלכתי של ד' הצביעו באופן ברור ומובהק כי האב משמש עבור הילדים משענת בטחון קיומי".

בנסיבות אלה יש להכיר באישה-הנתבעת כעוברת על דת החייבת לקבל את גיטה, כמבואר בדברי המחבר והרמ"א בסי' קט"ו, ד' בדין עוברת על דת:

כתב המחבר:

"אין כופין אותו להוציאה, מכל מקום מצווה עליו שיוציאה",

וברמ"א:

"ואינה יכולה לעכב על ידו ויכול לגרשה בעל כורחה ואין בזה משום חרם דרבנו גרשום (תשובת מהר"ם בהגהות מרדכי ביבמות, ובתשובת הרשב"א תקנ"ז).

יש לציין כי שני הצדדים-הבעל והאישה הם בני הציבור החרדי (הבעל אברך כולל) וחיים במסגרת קהילתית מסודרת. והשאת שמו הרע של הבעל בקרב בני קהילתו ובקרב המשפחות

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המורחבות של שני הצדדים (באמצעות תלונות שווא במשטרה ובלשכת הרווחה בדבר פגיעה מינית) הוא מעשה מובהק של עוברת על דת. השאָת שמו הרע של הבעל בדברי כיעור אלה בקהילה חרדית שכולם יודעים על כולם, והכול יודעים על הכול (בפרט כשהדברים הוגשו בתלונות במשטרה, ברווחה ובערכאות המשפטיות – צווי הגנה ודיוני משמורת) הרי זה כשפיכת דמים ממש, אם לא גרוע מכך.^{2,3}

התליה פסולה של האישה בגט (דרישה לפסיקת מזונות קטינים בהיעדר סמכות שיפוט)

בדיון האחרון האישה הצהירה כי גם היא מעוניינת להתגרש, אך האישה ובאת כוחה התנו תנאי לסידור הגט. נצטט מפרוטוקול הדיון האחרון (ט' בסיון, 8/6) את דרישתן, ואלה דבריהן:

“אני מסכימה להתגרש לאחר שיוסדרו כמה דברים קריטיים... שאני אסיים את כל ההליכים כדי להגן על הילדים שלי בוודאי אני אסכים לקבל גט (שוורת 9-12).

לשאלת בית הדין אם האישה תהיה מוכנה לקבל גט רק לאחר סיום כל העניינים? השיבה באת כוחה של האישה:

“לא, כשהוא יבין שהוא צריך לזון את האישה ואת הילדים, היא אוספת כסף להגיש תביעת מזונות, יש קטני קטינים, לא צריך לתבוע כדי שבן אדם יבין שצריך לזון את הילדים שלו. הוא רץ והגיש תביעה לפירוק הבית.” (שוורת 15-18).

עם תשובות מתפתלות אלה התמשך הדיון כאשר האישה ובאת כוחה מעלות את רף הדרישות גם לקבלת כתובה ופיצויים:

“מיד שהוא יבין שצריך לזון את אשתו ואת ילדיו, ויציע הצעת פיצוי וכתובה. היא מקריבה מעצמה כשהיא נשארת במצב הזה” (שוורת 21-22).

במאמץ ובסבלנות ניסה בית הדין בדרך של גישור להביא את הצדדים להסכמות לפסיקה זמנית של מזונות קטינים למספר חודשים, זאת משום שכל תיקי התביעה (מלבד תביעת הגירושין שפתח הבעל) נמחקו לבקשת האישה שפתחה אותן. בהיעדר תביעות אין לבית הדין סמכות שיפוט לעסוק בנושא זה של המזונות, לכן דרישתה של האישה לפסיקת מזונות קטינים קודם סידור הגט עוררה פליאה. ניסיונות הגישור והשכנוע נפרשו על פני מספר עמודי פרוטוקול, אך למרבה הצער גם להצעת בית הדין סירבה האישה, ונצטט:

“ביה”ד: אנחנו מדברים על אישור הסכמות של הצדדים במסגרת גישור, לא פסק דין.

² חשוב לנו ציין כי קביעתנו שלכאורה מדובר כאן בעילות שווא מצד האישה הואיל ו”כל טענותיה לא אוששו” כפי שנכתב בדו”ח המסוגלות ההורית – נוגע לצורך הכרעה בתביעת הגירושין, בלבד. מה שנוגע לקביעת המשמורת וההליך הפלילי – אינו בסמכות בית הדין.

בסעיף 76 לחוק בתי משפט (נוסח משולב) תשמ”ד-1984, נקבע: “הובא ענין כדין לפני ביהמ”ש והתעוררה בו דרך אגב שאלה שהכרעתה דרושה לביורור העניין, רשאי ביהמ”ש להכריע בה לצורך אותו עניין אף אם העניין שבשאלה הוא בסמכותו הייחודית של בית משפט אחר, או של בית דין אחר”. זוהי עניינה של ה”סמכות הנגזרת” והכרעה שניתנה במסגרת הסמכות הנגזרת תהא מחייבת רק לצורך העניין המסוים בתביעה (ראו בג”צ 51/69 רודניצקי נ’ ביה”ד הרבני הגדול לערעורים, פ”ד כד (1) 704, ע”א ראש חדש נ’ ראש חדש פ”ד מו (3) 205).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"כ האישה: אני לא מקבלת את זה, אם ביה"ד נותן פסק דין סופי קבוע, הוא נותן נכון להיום כאשר הסדרי השהות הם באופן מסוים, אם הוא יזכה במשמורת, ההחלטה לא תהיה שווה הנייר שהיא כתובה בו, כי מדובר בהליך מתמשך". (שורות 112-116).

כאן במסגרת מתן פסק דין לגירושין חובתנו לומר את מילתנו בנושא זה.

כפי שפתחנו בסקירת ההליכים בתיק – האישה הייתה התובעת הראשונה בתיקים אלה. היא הגישה תביעת גירושין אליה היא כרכה את נושאי המשמורת הרכוש ומזונות הקטינים.

לאחר שהתקבל התסקיר הראשון מלשכת הרווחה ובה הוכר הבעל כאב לגיטימי שראוי להסדרי שהות מסודרים – המלצות שאושרו בהחלטה שיפוטית על ידי בית הדין – הפכה התובעת את עורה ושינתה את טעמה. היא דרשה למחוק את כל התביעות בתואנה כי בא כוחה הקודם הגיש אותן שלא על דעתה... לבקשתה כל התיקים נסגרו – אך מאז ועד היום האישה לא הגישה כל תביעה או בקשה לבית המשפט – לא בנושא המשמורת ולא בנושא מזונות הקטינים!

הבעל הגיש בבית הדין תביעת גירושין; ובביהמ"ש הוא הגיש תביעת רכוש ותביעה למשמורת (כצהרת ב"כ האישה, פרוטוקול שורה 13).

נמצא כי האישה-הנתבעת שכבר יותר מחצי שנה מחקה את תביעות מזונות הקטינים – כלל לא טרחה להגיש ולו בקשה אחת לפסיקת מזונות בבית המשפט. הלוא דבר הוא! רק כעת כשנושא סידור הגט עומד על הפרק, נזכרות הנתבעת ובאת כוחה להעלות דרישות ותנאים לפסיקת מזונות קבועה (ועוד כפסיקה ולא כגישור!) ... – וזאת למרות שהיא מבינה היטב כי לבית הדין אין סמכות לפסוק בנושא מזונות הקטינים בהיעדר תיקי תביעה – לאחר שהיא מחקה מכבר את תביעתה. וכאמור, גם הבעל מסרב להתדיין בבית הדין אלא רק בערכאות.

נראה בעליל כי מדובר כאן בהתנהלות קלוקלת מחוסרת תום לב שכל עניינה הוא לדחות את סידור הגט, וגרוע מכך - להשתמש בו כקלף מיקוח לדרישות שונות בנושא הקטינים.

דרך המלך הייתה פתוחה בפניה של הנתבעת. היא זו שפתחה את ההליכים ויכלה לבקש מבית הדין פסיקת מזונות והסדרי ראייה. לאחר שבית הדין אימץ את המלצות הרווחה וכוונן הסדרי שהיה לילדים עם האב, שינתה האישה את טעמה. לשכת הרווחה והמלצותיה לא היו מקובלות עליה, ולאחר שבית הדין אימץ ועקב מקרוב על קיום הסדרי השהות (לאחר הפרות מצדה) - גם בית הדין הרבני הפך ל'לא מקובל עליה'. והפתרון: בקשה למחיקת התביעות.

ידועים דברי המהרשד"ם (אבה"ע תשובה מ"א) בדין התליית תנאים בבעל החייב בגט. כמובן שאין לכך כל שייכות לתיק שלפנינו. האישה שללה את זכותה לתלות תנאים (=תנאי לפסיקת מזונות קטינים) גם אם הוא תנאי סביר, הואיל והיא עצמה טרפדה את אפשרות פסיקת מזונות הקטינים בבקשת העבר שלה למחוק את התביעות.

(נימוקים נוספים לכך שדברי המהרשד"ם אינם שייכים כאן – ראו מה שכתבנו בביאור דברי המהרשד"ם ב"שורת הדין" כרך ט"ו עמ' שס"א ואילך).

בשורה התחתונה, נושא קביעת המשמורת, מזונות הקטינים, והרכוש אינו בסמכותו של בית הדין, וכבר עבר לערכאה האזרחית.

תביעת הגירושין מתקבלת, והנתבעת מחויבת לקבל את גיטה.

הרב אריאל ינאי - דיין

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לאחר העיון בהחלטה שניתנה ע"י הגאון הרב ינאי שליט"א אנו מצטרפים להחלטה הנ"ל.
יש לציין כי טענת האישה בדבר פגיעות מיניות מצד הבעל, שלטענתה מתבררת במסגרת המתאימה, אינה נידונת בהחלטת ביה"ד הנ"ל, משום שאינה בסמכות ביה"ד.
ציון טענות האישה במסגרת החלטת ביה"ד, מתייחס אך ורק לתביעת הגירושין של הבעל לחייב את אשתו בקבלת גט, כאשר ההחלטה הנ"ל דנה בנידון תביעת הבעל לגירושין בלבד, בין על הצד שטענתה תתברר כאמת ובין על הצד שטענתה תתברר כלא אמת, אך אינה באה להעמיד את טענת האישה לשיפוט.

הרב בן ציון הכהן רבין - דיין

הרב יגאל לרר – אב"ד

נפסק:

- א. תביעת הגירושין מתקבלת, והנתבעת חייבת לקבל את גיטה.
- ב. קובעים מועד לסידור גט ליום רביעי יד תמוז תשפ"ב 13/7/22 בשעה 9:00.
- ג. אי הופעה של האישה או סירוב לקבל גט תהפוך את הדיון לדיון בנושא הטלת סנקציות בהתאם לחוק קיום פסקי דין לגירושין תשנ"ה-1995, במעמד צד אחד. אי הופעה כמורה כוונתו על השתתפות בדיון זה.
- ד. תביעת כתובה לא הוגשה. נושאי הקטינים והרכוש יידונו מחוץ לכותלי בית הדין.
- ה. ניתן לפרסם בהשמטת שמות ופרטים מזהים.

ניתן ביום כ' בסיון התשפ"ב (19/06/2022).

הרב בן ציון הכהן רבין

הרב אריאל ינאי

הרב יגאל לרר – אב"ד

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה